

กำเนิดของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองคือ การเปิด “ตลาดวิชา” ให้แก่ฆราวาสทั่ว อันเป็นพื้นฐานของสังคมและการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาดังกล่าว จึงได้เปิดให้มี “โครงการบรรยายสาธารณะ-ตลาดวิชา มหาวิทยาลัยชาวบ้าน” ขึ้น โดยจัดให้มีการบรรยาย อภิปรายในประเด็นและหัวข้อต่างๆ ทางด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ที่เป็นการเรียนรู้ให้เท่าทันกับยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เพื่อสนับสนุนและขยายกิจกรรมของโครงการตลาดวิชาดังกล่าว คุณสุจิตต์ วงษ์เทศ กับศิลปวัฒนธรรม มอบกลอนวันอาทิตย์ใน **มติชน** รายวัน ให้จัดพิมพ์เป็นหนังสือเรื่องกลอนกัมปนาทเล่มนี้ขึ้น และบริจาครายได้ทั้งหมด โดยไม่หักค่าใช้จ่ายให้เป็นทุนสำหรับ การดำเนินการโครงการตลาดวิชาให้เป็นผลสำเร็จต่อไป

ธเนศ อภรณ์สุวรรณ

ผู้อำนวยการโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กลอน
กัมปนาท

รวมบทกลอนคัตสร ของ

สุจิตต์ มงษ์เทศ

รายได้จากการขายโดยไม่หักค่าพิมพ์
สมทบทุนโครงการบรรยายสาธารณะ
“ตลาดวิชา” มหาวิทยาลัยชาวบ้าน
ของ โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ราคา ๑๐๐ บาท

กลอนกัมปนาท

รวมบทกลอนคัตสร ของ

สุจิตต์ วงษ์เทศ

พิมพ์ครั้งแรก : เมษายน ๒๕๔๘
รายได้จากการขายโดยไม่หักค่าพิมพ์
สมทบทุนโครงการบรรยายสาธารณะ
“ตลาดวิชา” มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ของ โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาพจากปก

ออกแบบปก : สุจิตต์ วงษ์เทศ

จัดรูปเล่ม : Dream Catcher Graphic Co., Ltd. โทรสาร : ๐ ๒๔๕๔ ๔๒๖๖

จัดจำหน่าย : บริษัท งานดี จำกัด โทรศัพท์ ๐ ๒๕๘๐ ๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๐๕, ๓๓๐๖
โทรสาร ๐ ๒๕๘๐ ๐๕๕๘

พิมพ์ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด โทรศัพท์ ๐ ๒๘๐๓ ๒๖๘๔-๗ แยกสี่-เพลต : กองพิมพ์ดี

Printed in BANGKOK, Thailand, 2005 WWW.MATICHONBOOK.COM

คำนำเกียรติยศ

ภูมิปัญญาชาวบ้านในโลกสมัยใหม่

ใครๆ ก็เรียกคุณสุจิตต์ วงษ์เทศ ว่า “กวีไฟร์” แต่เท่าที่ผมรู้จักคุณสุจิตต์ไม่เคยประกาศตัวว่าเป็นกวี หากชอบประกาศตัวเป็นไฟร์อยู่เสมอ

อันที่จริงแกไม่จำเป็นต้องประกาศบ่อยนักก็ได้ เพราะใครที่ได้อ่านงานประเภทโคลงฉันท์กาพย์กลอนของแก ก็จะเห็นอยู่แล้วว่าเป็น “ไฟร์” แห่งๆ

ผมไม่ได้หมายถึงศัพท์แสง แต่หมายความว่าวิถีคิดช่างไม่เป็น “ผู้ดี” เขาเสียเลย

“ผู้ดี” คืออะไรก็แล้วแต่จะนิยามกันนะครับ ในส่วนตัวผมนั้นนิยามว่า ผู้ดีไทยปัจจุบันคือคนที่รู้และรับวัฒนธรรมฝรั่งมาก อันที่จริงผู้ดีไทยอดีตตัวว่ารู้และรับวัฒนธรรมฝรั่งมากมานานแล้ว แต่ก็อดอย่างอื่นๆ ด้วย เช่นสืบเชื้อสายมาแปดสาแหรก ตลอดจนทำงานทำการอยู่ในอาชีพที่จัดว่าเป็นของสมัยใหม่ (เช่น ไม่ได้เป็นชาวนา, ไม่ได้เป็นคนขับแท็กซี่, ไม่ได้หาเงินจากการเล่นดนตรีไทย, ไม่ได้เป็นลิเก และไม่ชอบดูลิเก, ไม่ได้เป็นพ่อเพลงแม่เพลง ฯลฯ) แต่ตกมาในสมัยปัจจุบัน อะไรๆ ก็ไม่สู้จะสำคัญเท่ารู้และรับวัฒนธรรมฝรั่ง

ในแง่นี้แหละครับ ที่คุณสุจิตต์ช่างไม่เป็น “ผู้ดี” เสียเลย เพราะ

แก่รับวัฒนธรรมฝรั่งน้อย ส่วนจะรู้มากหรือน้อยนั้นผมไม่แน่ใจ ได้ยิน แกพูดฝรั่งอยู่คำเดียวว่า “Something like that” เท่านั้น และประกาศเสมอว่าอ่านหนังสือฝรั่งไม่ออก

จริงหรือครับว่า อันความรู้ของคุณสุจิตต์ซึ่งมากมายล้น เหลือนั้นมีความรู้ที่ฝรั่งสร้างเอาไว้อยู่แยะทีเดียว แต่ทั้งหมดนั้นแกได้มาจากภาษาไทย จะมีผู้แปลมาโดยตรง หรืออ้างถึงก็ตามเถิด แต่ปรากฏอยู่ในภาษาไทย ฉะนั้นความรู้ฝรั่งของคุณสุจิตต์จึงเป็นความรู้ที่ถูกกรองมาแล้วชั้นหนึ่ง โดยผู้แปลหรือโดยผู้อ้างถึงก็ตาม ซึ่งล้วนเป็นคนไทยเขียน-พูดภาษาไทยคล่องทั้งนั้น และส่วนใหญ่เป็นคนไทยครับ

คนที่มีความรู้มากขนาดนี้ แต่อ่านหนังสือฝรั่งไม่ออก พูดฝรั่งได้ไม่ครบประโยค ซ้ำเป็นวลีเดียวคาบิตาชาติเสียอีก จึงนับได้ว่าคุณสุจิตต์เป็นปัญญาชนไพร่คนสุดท้ายที่ยังเหลืออยู่ในประเทศไทย แต่จะพูดว่ายังเหลืออยู่ก็ไม่สู้จะถูกต่อนัก เพราะอาจเข้าใจผิดว่าแกสืบทอดคุณลักษณะของปัญญาชนสยามเช่นนี้มาจากใครเป็นทอดๆ เปล่าทั้งเพก่อนหน้าแกก็ไม่มีปัญญาชนแบบนี้หรอกครับ คนสุดท้ายก่อนหน้าคุณสุจิตต์มีชีวิตอยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๓ และคงตรอมใจตายเอาในรัชกาลที่ ๔ หรือ ๕ แปลว่าในระหว่างเวลาร้อยกว่าปีจากนั้น ไม่มีปัญญาชนแบบ

นี่อยู่เลย จนกระทั่งถึงคุณสุจิตต์นี้แหละครับ

ผมอยากเอาเขาเองว่า ต่อไปก็จะมีปัญญาชนแบบนี้ในกรุงเทพฯ อีกแล้วเป็นแน่ ถึงจะมีปัญญาชนที่อ่านภาษาอังกฤษไม่ออกอีก แต่หมอนั่นคงอ่านภาษาจีนได้คล่อง

ผมเชื่อว่าใครได้อ่านหนังสือเล่มนี้ก็จะเห็นพ้องกับผม เพราะความคิดความอ่านของคุณสุจิตต์ที่ปรากฏในนี้ แม้จะคมคาย, สะใจ, ทั้งทันและเท่าทันกับสถานการณ์ของไทยและของโลกปัจจุบัน แต่มองไปให้ถึงฐานของความคิดนั้นๆ เกิดครับ จะเห็นว่ามีมาจากสุภาสิต, คำพังเพย, คติและคฤมคติ และโลกทรรศน์ของชาวบ้านไทย (ซึ่งปรากฏในวรรณกรรมเก่า) เกือบทั้งนั้น พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือคุณสุจิตต์ลืบทอดวิธีมองโลก, มาตรฐาน, ค่านิยม, ความเปรียบ และการแสดงออกทางวรรณกรรมของคนรุ่น ร.๓ มาอย่างชัดเจน จะหาความคิดฝรั่งมั่งคั่งไม่ว่าจะมอเดิร์นหรือโพสท์มอเดิร์นของเหล่านักปราชญ์ฝรั่ง แทบไม่ได้เขาเลย

ไม่มีความเป็น “ผู้ดี” ไทยสมัยปัจจุบันเสียเลย

ผมขอยกจากงานในเล่มนี้เพียงเล็กน้อยมาเป็นตัวอย่างให้ดูนะครับ

เขาการแสดงออกทางวรรณกรรมก่อน เพราะเห็นได้ง่ายคือ คุณสุจิตต์เลือกใช้กัลลอนตลาดซึ่งเท่าที่ผมรู้จักก็เห็นแก่ใช้คลองเสียนอาจว่าปากเปล่าได้ทุกอย่างอยู่แล้ว ถึงแม้กัลลอนเป็นประเภทของคำประพันธ์ที่นิยมกันมากที่สุดนี้ แต่เนื่องจากคนสมัยนี้อ่านกลอนกันมากกว่าฟังกลอน เขาจึงใช้กัลลอนที่เขียนกันอย่างพิศแพรวเหมาะสำหรับการอ่านมากกว่าการฟัง ทำให้กัลลอนสมัยนี้แตกต่างจากกัลลอนสุนทรภู่ (ซึ่งในชีวิตจริงคงว่ากลอนปากเปล่าได้คล้องเหมือนคุณสุจิตต์นี่แหละ) อันเป็นกลอนที่เขียนไว้ให้อ่านสู่กันฟัง ถึงในการเขียนจะมีโอกาสেলাได้บ้างแต่ก็ไม่ตั้งใจเอลาให้พิศแพรว เขาเพียงไม่สะดุดเกินไปเท่านั้น อย่างเดียวกับกลอนที่พบได้ในหนังสือเล่มนี้ ซึ่งว่าที่จริงแล้ว คนไทยเลิกเขียนกันมาตั้งแต่หมดยุคหนังสือหน้าวัดเกาะแล้ว

แน่นอนครับ ย่อมมีคำใหม่ๆ ที่กวีสมัย ร.๓ ไม่รู้จัก แต่ก็เป็นคำพื้นๆ ที่ชาวบ้านไทยร่วมสมัยรู้จักคุ้นเคยทั้งนั้น แม้แต่รูปแบบก็อาจปรับเปลี่ยนไปบ้าง เช่นในระยะแรกที่เขียน “กลอนกัมปนาท” คุณสุจิตต์ยังเขียนให้ได้สองบทตามแบบฉบับเดิม แต่มาในระยะหลังก็เขียนมันบทเดียวซึ่งผิดธรรมเนียมกลอน ผมไม่ทราบว่าเป็นเพราะอะไร ได้แต่

มีความวิตกกังวลกับเรื่องนี้ (อย่างเดียวกับที่กลอนของคุณสุจิตต์อาจมี
นัยยะไปถึงได้เหมือนกัน) แต่ไม่เด่นเท่ากับเรื่องของความสัมพันธ์ของ
มนุษย์กับมนุษย์

คุณสุจิตต์พูดถึงกีฬาซึ่งกลายเป็นสินค้าที่พ่อค้าใช้ดำเนิน
ชาตินิยมปลุกปั่นทำกำไร ด้วยจิตวิญญาณของ “กราวกีฬา” (กีฬา กีฬา
เป็นยาวิเศษ แก้กองกิเลส ทำคนให้เป็นคน) ว่า

“ถ้าไม่มีกีฬาน่าสงสัย
แต่เมื่อมีกีฬาล้ำรุนแรง
ยิ่งยุ่งบงการชาญฉลาด
เสน่ห์สนามกีฬาน่าเสียดาย

โลกจะอ่อนแอใช้ไม่เข้มแข็ง
มุ่งยื้อแย่งเอาชนะที่อันตราย
ให้คลังชาติชาติคลังยิ่งพังพ่าย
ถ้ากลับกลายเป็นสนามสงครามรบ”

จริงอยู่หรือครับ เมื่อ “การเล่น” ถูกเปลี่ยนเป็น “กีฬา” ใน
สมัยรัชกาลที่ ๖ จิตวิญญาณของ “กราวกีฬา” ย่อมได้อิทธิพลจาก
ทัศนคติอังกฤษที่มีต่อกีฬาด้วย แต่ก็เป็นที่คนไทยสามารถรับมา
เชื่อมต่อกับ “การเล่น” ที่ตัวมีอยู่ได้ อย่างไรก็ตาม ผมเกรงว่าแม้แต่
จิตวิญญาณของ “กราวกีฬา” ก็อันตรายไปแล้ว ทั้งในวงการกีฬา

อังกฤษและไทย ผมจึงไม่แน่ใจว่าคนสมัยปัจจุบันจะเข้าใจคำว่า “เสน่ห์ สนามกีฬา” อย่างเดียวกับผู้เขียนหรือไม่ เพราะคุณสุจิตต์กำลังพูดถึง อะไรที่เก๋าก็อกพอสมควรทีเดียว

และด้วยมาตรฐานที่ผมเรียกว่าเก๋าก็อย่างนี้แหละครับที่คุณ สุจิตต์ใช้มองพระสงฆ์ ซึ่งนับตั้งแต่ปฏิรูปคณะสงฆ์มา ก็อยากพิสูจน์ ประโยชน์ของตนเองต่อสังคมด้วยคุณค่าในทางโลกย์ จนลืมไปว่า ประโยชน์สูงสุดของพระสงฆ์คือชี้ทางพระนิพพาน

**“เฮ้ะ ยังไงไหนว่าหาหลวงพ่อก็คงให้เกิดก่อธรรมรสหมดคันทนา
นี้กลับเพิ่มเสริมกิเลสเจตนา นิมนต์หลวงพ่อกุมาหาสต่างค์”**

ผมเชื่อว่าคนสมัยปัจจุบันหลายคนคงนึกถามตัวเองว่า ข้าพเจ้าแล้วหลวงพ่อกุมาหาสต่างค์ช่วยสังคมไม่ดีหรือหรือ ผมเดาเอาเองว่า หากคุณสุจิตต์โดนถามอย่างนี้ คงเห็นอ่อยอ่อนทางปัญญาจนต้องตอบตามแบบฉบับของเก่าว่า “ดีสิวะ แล้วมึงจ่ายไปเท่าไร” คือกลายเป็นคนละเรื่อง เนื่องจากคำถามมาจากฐานคิดที่แตกต่างกันจนต้องรี้อะไรกันยาวมาก กว่าที่จะพูดกันรู้เรื่อง คุณสุจิตต์จึงเลือกที่จะ “เดี๋ยวกู

ขับเสภาให้มึงฟังดีกว่า อย่ามาถามเข้าขี้”

อีกสามปีกว่าต่อมา สดางค์ที่หลวงพ่อกามาได้ทำให้เกิด
ความรื้อนรุ่มกันยกใหญ่ คุณสุจิตต์(คง)หัวเราะหึๆ แล้วบอกว่า

**“เป็นหลวงตาอย่าคิดเป็นหลวงพี่ เป็นหลวงชื่ก็อย่าเล่นเป็นหลวงเถน
นี่หลวงน้ำอย่าทำเป็นหลวงเถร รับของพระแล้วอย่าเห็นเป็นของสหาย”**

ผมคิดว่าจะเข้าใจกลอนบทนี้ได้ดี ต้องย้อนกลับไปสู่ความคิด
เก่าๆที่ดึกก่อน นั่นก็คือยึดหน้าที่หลักของพระสงฆ์เอาไว้ และถ้าพระ
สงฆ์ไม่ทำหน้าที่หลักนั้น (เป็นหลวงตาแล้วมาทำเป็นหลวงพี่ หรือ
หลวงชื่ทำเป็นหลวงเถน...) แม้ประโยชน์ทางโลกย์ที่พระสงฆ์ทำให้ ก็
อาจก่อให้เกิดความไม่สบายต่างๆ ได้มาก

แล้วจะหาใครละครับที่มีประสบการณ์ในการ “รับของพระ” มา
มากเท่ากับเด็กวัดอย่างคุณสุจิตต์ ได้รู้จนถึงขนาดรู้สึกได้ดีถึงผลดีผล
เสียของการ “รับของพระ”

ในปัจจุบัน เ็นจีไอและนักวิชาการอิสระมักพูดถึง “ความ
มั่นคงด้านอาหาร” คุณสุจิตต์จะรู้จักคำนี้หรือไม่ผมก็ไม่ทราบ แต่เท่าที่

จำได้ไม่เคยเห็นใช้เลย แต่เมื่อตอนที่มึปัญหาเรื่องนาทุ้งรุกรานนาข้าวในปี ๒๕๔๔ นั้น คุณสุจิตต์พูดว่า

**“จะกินข้าวหรือว่าเจ้าจะกินทุ้ง ถ้าในยุ้งไม่มีเมล็ดข้าว
มีแต่ทุ้งหรือจะอิมทุ้งครั้งคราว ไม่มีข้าวเราจะกินอะไรกัน”**

คนปัจจุบันอาจนึกว่า “ข้าว” ในสำนวนไทยมีความหมายถึงอาหารทั่วไปเท่านั้น นั่นอาจจะใช่ แต่ในขณะที่แว้งกันผมคิดว่าสำนึกถึงเมล็ดธัญพืชที่มีน้ำหนักสูงในความหมายที่ใช้ในสำนวนไทยแต่ก่อน ฉะนั้น “มีแต่ทุ้งหรือจะอิมทุ้งครั้งคราว” จึงไม่ใช่เพียงขาดคาร์โบไฮเดรต แต่ข้าวเป็นทั้งสัญลักษณ์และความจริงของสิ่งที่เรียกว่าความมั่นคงด้านอาหารในวัฒนธรรมไทย นักเศรษฐศาสตร์อาจคิดว่า เมื่อขายทุ้งก็เอาเงินไปซื้อข้าวกินได้เหมือนกัน แต่ระบบการค้าสินค้าเกษตรของเราไม่ได้ให้ความมั่นคงแก่ผู้ผลิต ฉะนั้นคนอื่นที่ไม่ได้ผลิตเองต่างหากที่รวยเอารวยเอา ในขณะที่เกษตรกรไม่ได้มีเงินตรามากมายพอจะประกันความมั่นคงด้านอาหารได้อย่างนั้น ข้าวต่างหากที่เป็นทรัพย์สินมั่นคงของเธอ

ด้วยศตวิจิตรคิดแบบเก่าที่คุณสุจิตต์ใช้นี้แหละ ที่เราสามารถ

ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ “ความมั่นคงด้านอาหาร” ในบริบทที่เป็นจริงของสังคมไทยได้ปรับปรุง รวมไปถึงความคับแคบของแนวทางการพัฒนาที่เน้นแต่การเติบโตของจีดีพี

ผมคงจะยกอะไรได้อีกยี่สิบยาวจากหนังสือเล่มนี้ จนกลายเป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งก็ได้ แต่ประเด็นสำคัญที่ผมอยากจะชี้ก็คือ ความเป็นไพร่ของคุณสุจิตต์นั้นลึกลงไปถึงระดับปัญญาญาณ เพราะฐานคิดที่คุณสุจิตต์ใช้ในการมองสถานการณ์ปัจจุบันนั้น แม้อาจตรงกับคอกเตอร์จากมหาวิทยาลัยอเมริกันและยุโรปบางคน แต่ที่จริงแล้วออกมาจากคติ, อุดมคติและโลกทรรศน์ของชาวบ้านไทยซึ่งสืบทอดมายาวนานจากอดีต (สืบทอดมายาวนานไม่ได้แปลว่าไม่เปลี่ยนแปลง แต่เปลี่ยนแปลงโดยสืบทอดละครับ)

ประเด็นที่สำคัญอีกอย่างที่อยากชี้ให้เห็นก็คือ ฐานคิดเก่าๆ เหล่านี้ใช้ในการทำความเข้าใจโลกปัจจุบันได้โดยไม่ติดขัดอะไร (อย่างน้อยสำหรับคุณสุจิตต์) รัฐธรรมนูญบอกว่าคุณสุจิตต์เป็น “ทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ” หรือ? ฟังดูเป็นความคิดใหม่มาก แต่เปล่าเลยคนไทยแต่ก่อนเรียกว่าเป็น “ของหลวง” (ผมขอออกนอกเรื่องนิดหนึ่ง นักคิดที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งเคยบอกผมว่า เพราะคน

ไทยมองสิ่งที่ไม่ใช่สมบัติของตัวเองว่าเป็น “ของหลวง” คือของ “ในหลวง” จึงไม่มีใครใส่ใจอนุรักษ์มัน แต่เฉพาะคนภาคกลางสมัยหลังเท่านั้นนะ ครับที่แปล “หลวง” ว่าใหญ่หรือของรัฐ เพราะอะไรก็ไม่ทราบ แต่ใน ภาษาถิ่นไทยอื่นๆ หลวงแปลว่าสาธารณะหรือส่วนกลางครับ เช่น “หลวง หลวง” หมายถึงยุ่งข้าวกงสี สำหรับกินกันทุกคน)

คุณสุจิตต์อธิบายความเป็น “ของหลวง” ของคลื่นความถี่ ตามแบบชาวบ้าน นั่นก็คือ

**“คลื่นความถี่มีฟ้าพญาแถน ไม่หวงห้ามมอบให้ใครครองสิทธิ์
ต้องแบ่งปันกันไปทั่วทุกสารทิศ เพื่อชีวิตชุมชนประชุมชน”**

คลื่นความถี่ก็เหมือนหน่อไม้, ไซ้คตแดง, เห็ด, น้ำฝน, น้ำห้วย, ที่รกร้างว่างเปล่า ฯลฯ ไม่มีใครไปปลูกไปสร้าง มันมาของมันเองตามธรรมชาติ ฉะนั้นจึงเป็นสิทธิของทุกคนเท่าๆ กัน คำว่า “สิทธิ” ซึ่งคนไทยไม่เคยรู้จักนั้น คนไทยเรียก “ผีฟ้าพญาแถน”

จากภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างนี้ คุณสุจิตต์ย่อมต้องเผชิญกับสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดในโลกปัจจุบันเหมือนเราทำนั้งหลาย และจากฐาน

คิดที่ผมเรียกว่าภูมิปัญญาชาวบ้านเช่นนี้เอง ที่คุณสุจิตต์ใช้ในการ
เข้าใจและอธิบาย ผมไม่ทราบว่าคำอธิบายเหล่านี้มีพลังแก่ “ผู้ดี” ใน
เมืองมากน้อยเพียงไร แต่ผมคิดว่ามีพลังแก่ชาวบ้านทั่วไปอย่างมาก

“ห้ามชาวสวนชาวนาอย่าใช้น้ำ เพราะชาวเมืองใช้ล้างหน้าล้าง
หอย บันไฟฟ้าให้สว่างทั้งหอคอย นี่แหละไว้น้ำน้อยยอมแพ้ไฟ”

บางคนอาจคิดว่าห้าและหอยเป็นการเล่นกับความหยาบโหลน
ของกวี ใช้หรือไม่ผมไม่มีความรู้จะพูดได้ แต่ห้าและหอยเป็นสิ่งติดตัว
มาตามธรรมชาติ เป็นสมบัติของมนุษย์ที่ปราศจากชนชั้น ถ้า “ผู้ดี” ต้อง
ล้าง ไฟก็ต้องล้างเหมือนกัน ทำให้ข้ออ้างทั้งหลายที่ถือว่า “หอคอย”
และความสว่างเป็นเรื่องที่ต้องมาก่อนเรื่องอื่นทั้งหมด ถูกตั้งข้อสงสัย
ว่าธรรมชาติกำหนดให้เป็นเช่นนั้น หรือเพราะน้ำน้อยยอมแพ้ไฟกันแน่

ถ้าคุณสุจิตต์ตั้งหน้าตั้งตาสร้างคำถามเดียวกันนี้กับสังคมไทย
หรือแม้แต่กับอารยธรรมสมัยใหม่ทั้งหมด คงไม่ต้องทำอะไรอีกแล้ว เพราะ
เมืองนี้โลกนี้ช่างเต็มไปด้วยความจำเป็นที่สร้างขึ้นอย่างกลับหัวกลับหาง
ระหว่างชีวิตจริงๆ กับสิ่งตกแต่งภายนอก

และในบรรดาสิ่งใหม่ทั้งหลายที่คุณสุจิตต์ต้องเผชิญในเมืองไทยเหมือนเราท่านทั้งหลายคือ “ความเป็นไทย” ผมยอมรับว่าผมออกจะประทับใจกับเรื่องนี้มากสักหน่อย เพราะคุณสุจิตต์หยิบยกเอาค่านิยมที่ชาวบ้านไทยทั่วไปเห็นว่าดีมาเป็นคุณลักษณะสำคัญ มากกว่าอะไรที่ชนพองสยองเกล้าอย่าง “ผู้ดี” ซอบพุดถึง

**“เขาคดอยากปากแห้งขอแบ่งบ้าง หาหนทางพึ่งพาอาศัย
เขมรทุกซ์ไทยจะสุขอยู่ยังงาย อยู่อย่างไทยไว้ญาติชาติมิตรฤฯ”**

อย่างนี้แหละครับที่น่าประทับใจ เพราะความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนที่ไม่ใช่รักท่องเที่ยว) มักไม่ค่อยมีใครหยิบมายกให้แก่ “ความเป็นไทย” ที่เขานับหัวประชาชนอยู่

หรือเมื่อตอนที่รัฐบาลประกาศความเป็นไทเพราะสามารถไ้ชนะอินโฮเอ็มเอฟได้ก่อนกำหนด คุณสุจิตต์ตั้งคำถามว่า

**“เป็นไทก็แค่อีเอ็มเอฟ
วิถีชีวิตคนอินชี่ทั้งปึกิน**

**แต่ยังเก็บความเป็นทาสไว้ทั้งสิ้น
ประวัติศาสตร์สุดแผ่นดินเป็นไทกอ”**

แต่ก็นั้นแหละครับ ความเป็นไทยกับความเป็นไทยอาจไม่เกี่ยวกันเลยก็ได้ เพราะในบรรดาคำปลุกเร้าให้รักความเป็นไทยนั้น มักไม่ได้พูดถึงความเป็นไทย ซึ่งทำให้ต้องกลับมาตั้งคำถามทำนองเดียวกับคุณ สุจิตต์ว่าเป็นไทยแล้วดียังไง

ขออีกสักบทที่ผมชอบ

**“ประเพณีมีตามธรรมชาติ ความเป็นไทยไม่อนุญาตให้เสพสม
มือถือสากปากถือศีลกันโสมม วัยรุ่นนอมเอดส์อายตายเป็นเหื่อ”**

ขึ้นพูดอะไรมากไปกว่านี้ ผมเกรงว่าจะเสียรสของ “กวีนิพนธ์”
หมด

กล่าวกันว่า เสียงลอยๆ ไม่มีความหมาย จนกว่าเราจะใฝ่มันลงไปบริบท ยิ่งใน “กลอนกัมปนาท” ซึ่งเขียนขึ้นสนองตอบต่อสถานการณ์ที่เป็นข่าวในรอบสัปดาห์ ความหมายของมันจึงอยู่กับบริบทขึ้นไปใหญ่ ฉะนั้นผู้อ่านหนังสือเล่มนี้ควรนึกถึงบริบทหรือสถานการณ์แวดล้อมทางเศรษฐกิจ, การเมืองและสังคมที่ทำให้คุณสุจิตต์เขียนกลอนเหล่านี้ขึ้นด้วย และบรรณาธิการคงช่วยได้มาก ถ้า

สรุปสถานการณ์นั้นให้ผู้อ่านเข้าใจไว้ด้วย เพราะคงไม่มีใครมี
หน่วยความจำที่อาจเรียกคืนข้อมูลมาใช้ได้หมดทุกบทกลอน

ถ้าผู้อ่านได้รับความสะดวกตรงนี้ ผมก็อยากชวนผู้อ่านซึ่ง
เข้าใจความหมายเบื้องต้นของแต่ละบทกลอนแล้ว ได้ไปรคคิดไปให้ไกล
กว่าเหตุการณ์เฉพาะที่ทำให้เกิดบทกลอนนั้นๆ ด้วย เพราะเสน่ห์ของ
“กลอนกัมปนาท” ไม่ได้อยู่ที่ความคมคายในการตอบสนองต่อเหตุ
การณ์เฉพาะ แต่ชวนให้คิดไปถึงอะไรที่กว้างกว่านั้นอีกมาก และนี่คือ
เหตุผลที่หนังสือเล่มนี้ควรถูกพิมพ์รวมเล่ม ทั้งๆ ที่เมื่อผมบอกคุณสุจิตต์
ตะแกบฏีเสธอย่างถ่อมตัวตลอดมาว่า ของที่มีชีวิตแค่สัปดาห์เดียว
ไว้ทำถูกต้องด้วยเขาก็ดีแล้ว

นิธิ เอียวศรีวงศ์

๑๘ มีนาคม ๒๕๔๘